

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Radócsay Dénes

Cím:

Magyar bábszínházak

Forrás:

Nemzeti Ujság

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

791.5

Hely

Idő

"1942"

Személy

Magyar bábszínházak

írta: **RADOCSAY DÉNES**

Száznyolcvanegy évvel ezelőtt fiatal bécsi muzsikus *Haydn* József lépett *Eszterházy* Pál Antal herceg kismartoni zenekara élére. Alig egy év múlva halt meg Pál Antal herceg. Kismarton új ura, öccse, Miklós herceg lett. Legnagyobb mecénása a hazai zeneművészetnek; a másodkarmester-helyettest csakhamar első karmesterré teszi s rábizza a kismartoni és az eszterházi zenei ünnepek rendezését is. Tizenkét évvel később a legmagasabb vendég, maga a királyné érkezik a főúri kastélyba, háromnapos vendégeskedése idején megtekinti *Eszterháza* minden nevezetességét, megcsodálja a kastély és a park szépségét s hogy szórakoztatásáról is gondoskodás történjék a második nap estéjén a barokk színház mellett marionett-színházat mutatja be felséges vendégének a házigazda. A barlangszerűen alakított terméket barokk ízléssel díszítették, a levegőt szökőkutak varázsolták hűvössé. Négyen foglalkoztak a kis színház előadásaisal, *Pauersbach* dramaturg 20 éven át dolgozott a bábszínház technikai berendezésének elkészítésén, agyafurt szerkezettel harminchatszort változtathatta meg méreteit s változtathatta ugyancsak a színpad arányainak megfelelően a bábokat is.

A magyar bábszínházak történése valahol ezidőben keresheti a hazai bábjátékok születésnapját. Pontosan meghatá-

rozni az időt alig lehetséges. Az *Eszterházy*-hercegek kis színpadát megelőzőleg már jóval régebről szólnak adatok bábjátékokról, melyeket honunk földjén idegenből érkezett társulatok mutattak be. E hű történetet vázolja *Vámosy Klárának* nemrégiben megjelent „A hazai bábjátékok” című munkája. Könyvét utószavának egy másodkézből vett idézetével lehet hiven jellemezni *Tóth Sándor* figyelmeztetésével „Vigyázzon, aki egyszer elkezd a bábjátékkal foglalkozni, lassanként a bábjáték fanatikusa lesz.”

A királynő emlékezetében élénken él az eszterházi bábszínház emléke s amikor hírért veszi, hogy egy eddigieket felülmuló, hatezer forint költséggel készült játékot mutatnak be a hercegi kastélyban, magához kéri a bábukat és díszleteket, külön színházat építtet az eszterházi marionetteknek. Öt évvel eszterházi látogatása után mutatják be *Schönbrunnban* *Pauersbach* és *Haydn* darabját a *Didot*. Az *Eszterházy* született előadásnak a legelőkelőbb nézőközönség tapsolt, ott volt *Kelemen Vencel* trieri herceg, *Mária Cunitgunda Dorottya* szász hercegnő, *Albert szász-teszeni* herceg és felesége is.

1775 augusztusban újabb királyi ven-

dégek érkeznek *Eszterháza*ra. A legfényesebb ünnepekkel fogadják *Ferdinánd* főherceget és feleségét 1400 személyes jelmezbált rendeznek tiszteletükre a palota kínai tánctermében, de nem maradhat el az ünnepek sorából a bábjáték sem. Ugyanez évben bízzák meg *Haydn*t, hogy a hercegné születésnapjára titokban marionett-operát írjon.

Nem sokáig tartott az első magyar bábszínház élete. 1790-ben halt meg *Miklós* herceg, *Haydn* is eltávozik *Eszterháza*ról, utóda *Kismartonba* költözik, a bábukat *Kiutschesky* grófnő veszi meg, a kastély fényes berendezését is nagyrészt elszállítják, s három évvel a nagy mecénás halála után már alig van nyoma a régi fénynek és pompának.

Körülbelül ennyi a története első hazai bábszínházunknak. További próbálkozások már jóval később, XX. század elején indulnak. Párisból hazatérő fiatal művész, *Orbók Lóránt* veti fel először a gondolatot, barátai művészek, színészek, zenészek egyforma lelkesedéssel állnak az új színház szolgálatába. Az első előadások részben *Molière* és részben *Budapest* tipikus alakjait a fagavallérokat, a kacér kisasszonyokat elevenítették föl. A szerzők sorában *Babits* Mihály, *Rédey* Tivadar, *Bevilacqua* Béla, *Orbók* Attila, *Kosztolányi* Dezső, *Keleti* Artur látható, a nézőközönség között *Kaffka* Margit, *Tóth* László, *Móricz* Zsigmond, *Karinthy* Frigyes, *Hevesi* Sándor és mások. 1913 májusában lépnek először nyilvánosság elé az Országos Gyermekvédő Liga ünnepségén, ahol megjelent *József* főherceg családja-

val, az egyház magas méltóságai és az arisztokrácia számos képviselője. Az újabbkori kísérletnek a világháború nehezítő évei vetnek véget, egyedül *Orbók* Lóránd igyekszik megmenteni a kis színházat. De úgy tűnik, a kedves bábok-

ról teljesen megfeledkezett a fővárosi közönsége „a színházigazgató” külföldre vándorolt, Spanyolországba került és jó ideig *Azértis* Lorenzo névvel utcai bábjátékosként keresi kenyerét. 1920-ban újabb kísérletet tesz *Budapest*ben, majd az eredménytelen próbálkozás után visszatér az *Ibériafélszigetre*.

A két rövid történeten kívül — főleg az újabb időkben — más kísérletekről is elbeszélhetne a hazai színház történetéről bármilyen adatot sorakoztat fel, a visszaemlékeztető végső következtetése mindig ugyanaz: értetlenül veszi tudomásul azt a nemtörődőséget, vagy zárkózottságot, mellyel hazai közönségünk bábszínházunk ügyét fogadta. A ritka emlékü multat most igyekszik jótánni egy-két legújabb próbálkozás, eddigi eredményeiből tán sejthető, hogy az eddigieknél szebb és jobb eredmény nyel.

1942
181
7967